

tilladt mig at udtale mig i denne Sag; men han har tillige taget Anstod af, at jeg i et Citat havde benyttet et Værk, som var fra 1849. Jeg troer nu ikke, at Sandheden er af den Besaffenhed, at det kommer saameget an paa, hvad Aar den er bleven udtalt. Enten den er nogle Dage yngre eller ældre, vil det ikke i Manges Omdømme have nogen Indflydelse paa Sagen. Man kunde jo nu rigtig nok sige, at der kunde indtræffe saa gjennemgribende Omvæltninger, at en Mand dog vilde aldeles forandre sin Mening; men netop det Værk, som jeg citerede, ligger dog paa denne Side af det store Omvæltningsaar 1848, da det er fra 1849, og den ærede Forfatter, som senere har udgivet andre Skrifter, har heller ikke paa nogen Maade villet fornægte den Anskuelse, han deri har udtalt. Det er allerede Noget, som ligger i hans hele Væsen. Det er noksom bekendt, hvor dybt han er trængt ind i disse Forhold; det er en Mand, der ikke som et Siv lader sig bevæge hid og did af hver skiftende Mening om denne Sag. Det var heller ikke blot et tilfældigt Tidsspørgsmaal, hvorom der var Tale; men der var Tale om „den protestantiske Kirkeforfatnings Oprindelse og Princip“, og derom vedbliver vistnok Dr. Rudelbach at fastholde den samme Anskuelse, som han tidligere har udtalt. Som et Vidnesbyrd herom skal jeg tillade mig blot at antyde, at han i det sidste Skrift, han har været saa god at tilsende den danske Rigsdag, flere Gange selv henviser saaledes: „See mit Værk om den protestantiske Kirkeforfatnings Oprindelse og Princip; der er alt dette nærmere udviklet i Detaillen.“ Som Bevis for, at han overhovedet vistnok ikke vilde have Noget imod den Mening, at denne Sag ikke saaledes skulde behandles her som en løstrevet enkelt Deel af vor Kirkeforfatning, og af en Forsamling, der er sammensat uden nogetsomhelst kirkeligt Hensyn, vil jeg tillade

mig, for ikke at gaae tilbage til det Skrift, jeg ikke turde nævne, at tage hans sidste Skrift, som er tilsendt Rigsdagen, og deraf med den ærede Formands Tilladelse oplæse et Citat. Han siger nemlig i dette Skrift: „Ligesom det er den protestantiske Kirkes Princip, at det verdslige og det gængselige Regiment ikke maae sammenblandes, saaledes gælder dette ogsaa navnlig med Hensyn paa den kirkelige Lovgivning, der ikke kan udgaae fra Statens Organer. Kirken tilkommer Autonomie, hvorfor den hverken i og for sig er underkastet Statens Lovgivningsret eller Landsherren, som betroet med Kirkebestyrelsen i de fleste constitutionelle Stater er bunden til Stændernes Medvirking.“ Han udtaler, for at jeg ogsaa skal tillade mig et andet Citat, at man ikke kan troe, at man har bundet en større Ret til i saa Henseende at afgjøre dette Spørgsmaal ved det Navn, som man har givet Kirken, naar man betegner den som en Folkkirke. Der er vel Ingen, der tvivler om, at Rudelbach i Virkeligheden er en Ven af Religionsfrihed; der er derfor vistnok Ingen, som tager Anstod af, naar jeg tillader mig at oplæse et Citat, der maaskee ellers kunde lyde noget haardt, som et Bevis for, hvorledes Begrebet Folkkirke ofte bliver opfattet. Han siger i det samme Skrift, som jeg nylig citerede: „Man lovpriiste og herliggjorde Folketirkens Navn, idet man knyttede dertil, lagde ind deri Alt i den meest brogede Forvirring, hvad en unægtelig stor Fraction i den seneste Tid, Bundsfaeldet af alle Bevægelserne, henregnede til Betingelsen for den fremtidige Udvikling, og hvad man unægtelig ogsaa kaldte borgerlig og religiøs Frihed, dog under den Forudsætning, at Regimentet, Magten ophævedes, og Styrelsen tilfaldt de blinde, villieløse Mæsser.“ Dette kun med Hensyn til den Bebreidelse, der er gjort mig med Hensyn til at citere Dr. Rudelbachs Skrifter.